

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	I
สารบัญ	III
สารบัญภาพ	XI
สารบัญตาราง	XIX
สารบัญแผนภูมิ	XXI
บทที่ 1 บทนำ	1
วัฒนธรรมดนตรีเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	1
กำเนิดอาเซียน	6
ประชาคมอาเซียน	8
1. ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน	8
2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	9
3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน	9
ประเทศสมาชิกอาเซียน	10
บทสรุป	13
คำถามทบทวน	15
เอกสารอ้างอิง	16
บทที่ 2 ศิลปะการดนตรีไทย	17
คุณค่าและความสำคัญของดนตรีไทย	17
ประวัติศาสตร์ยุคสมัยของดนตรีไทย	18
1. ดนตรีไทยก่อนสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี	18
2. ดนตรีไทยสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี	23
3. ดนตรีไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา	30
4. ดนตรีไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทสรุป	55
คำถามทบทวน	57
เอกสารอ้างอิง	58
บทที่ 3 หลักการดนตรีไทย	59
ระบบเสียงทางดนตรีไทย	59
จังหวะและหน้าทับ	62
ทำนองเพลงและการแปรทำนอง	64
รูปแบบเพลงไทย	70
เครื่องดนตรีไทย	74
1. เครื่องดีด	74
2. เครื่องสี	76
3. เครื่องตี	78
4. เครื่องเป่า	93
บทสรุป	97
คำถามทบทวน	99
เอกสารอ้างอิง	100
บทที่ 4 วงดนตรีไทย	101
การประสมวงดนตรีไทย	101
1. วงขับไม้	101
2. วงเครื่องกลองแขก	103
3. วงเครื่องสาย	103
4. วงปี่พาทย์	106
5. วงมโหรี	112

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทสรุป	116
คำถามทบทวน	117
เอกสารอ้างอิง	118
บทที่ 5 ดนตรีพื้นบ้านไทย	119
ความเป็นเอกภาพและแบบอย่างของดนตรีพื้นบ้าน	119
ภาคเหนือ	120
1. วัฒนธรรมทางดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือ	120
2. วงดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือ	121
3. เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ	122
ภาคกลาง	123
1. วัฒนธรรมทางดนตรีพื้นบ้านภาคกลาง	123
2. เพลงพื้นบ้านภาคกลาง	125
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน)	128
1. ดนตรีพื้นบ้านภาคอีสาน	128
2. วัฒนธรรมทางดนตรีพื้นบ้านภาคอีสาน	129
3. วงดนตรีพื้นบ้านภาคอีสาน	138
4. เพลงพื้นบ้านภาคอีสาน	143
ภาคใต้	146
1. วัฒนธรรมทางดนตรีพื้นบ้านภาคใต้	146
2. วงดนตรีพื้นบ้านภาคใต้	147
3. เพลงพื้นบ้านภาคใต้	148
บทสรุป	150
คำถามทบทวน	151
เอกสารอ้างอิง	152

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 ดนตรีกับการละเล่นพื้นบ้านอีสานใต้	153
การละเล่นพื้นบ้าน	153
การละเล่นพื้นบ้านจังหวัดบุรีรัมย์	154
1. ลิเกเขมร	154
2. กันตร็อบเมื่อน (ปรบไก่อ)	155
3. มโหรีพื้นบ้านเขมร	156
4. กันตรึมพื้นบ้าน	156
5. กะโน๊บติงตอง (ระบำตักแตนตำข้าว)	159
6. เรือมลูกอันเร (รำกระทบสาก)	159
7. เรือมตะลือก (ระบำกะลา)	160
8. เจริญ	161
9. ดงลำไย	162
10. เรือมจับกรับ (รำจับกรับ)	162
11. เรือมป็นโจล (รำเทพประทับทรง)	163
12. โจลมะมั่วด (การทรงเข้าผี)	164
13. รวมเผ่าไทยบุรีรัมย์	165
14. บุรีรัมย์ตำนานักิน	166
15. เจริญไช่หมดแดง	168
16. เรือมก้อนเตยล (รำทอเสื่อ)	169
บทสรุป	170
คำถามทบทวน	171
เอกสารอ้างอิง	172

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 7 วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มอาเซียน	173
วัฒนธรรมดนตรีพม่า	174
1. วงดนตรีและเครื่องดนตรี	175
2. หลักการทางดนตรี	181
3. บทบาทหน้าที่ของวงดนตรี	184
4. ดนตรีในฐานะที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์	184
5. บทเพลง	184
วัฒนธรรมดนตรีลาว	185
1. เครื่องดนตรี	187
2. วงดนตรี	189
3. บทเพลง	189
วัฒนธรรมดนตรีกัมพูชา	190
1. ดนตรีกับวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง	191
2. วงดนตรีและเครื่องดนตรี	192
3. ดนตรีและการแสดง	195
4. บทเพลง	197
วัฒนธรรมดนตรีเวียดนาม	198
1. ดนตรีกับวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง	199
2. คุณลักษณะทางดนตรี	200
3. เครื่องดนตรี	201
4. ดนตรีและการแสดง	204
5. บทเพลง	206
บทสรุป	207
คำถามทบทวน	211
เอกสารอ้างอิง	212

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 8 วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มประเทศหมู่เกาะ	213
วัฒนธรรมดนตรีอินโดนีเซีย	214
1. ระบบเสียงและบันไดเสียง	215
2. ระบบเสียงกามแล้น	216
3. เครื่องดนตรีกามแล้น	220
4. ดนตรีและการแสดง	228
5. บทบาทและหน้าที่ของกามแล้นในสังคม	233
6. บทเพลง	233
วัฒนธรรมดนตรีมาเลเซีย	234
1. เครื่องดนตรี	235
2. ดนตรีและการแสดง	237
3. บทเพลง	240
วัฒนธรรมดนตรีสิงคโปร์	241
1. เครื่องดนตรี	241
2. ดนตรีและการแสดง	245
3. บทเพลง	247
วัฒนธรรมดนตรีบรูไน ดารุสซาลาม	248
1. เครื่องดนตรี	249
2. ดนตรีและการแสดง	250
3. บทเพลง	252
วัฒนธรรมดนตรีฟิลิปปินส์	253
1. คุณลักษณะทางดนตรี	253
2. เครื่องดนตรี	254
3. วงดนตรี	258
4. ศิลปะการแสดง	260
5. บทเพลง	261

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทสรุป	262
คำถามทบทวน	267
เอกสารอ้างอิง	268
บทส่งท้าย	269
บรรณานุกรม	275
ดัชนีชื่อ	287
ดัชนีเรื่อง	289
ประวัติผู้เขียน	293

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
1.1 “แผนที่ภูมิภาคเอเชียอาคเนย์”	2
1.2 กลุ่มประเทศอาเซียน	7
1.3 สัญลักษณ์อาเซียน	8
1.4 “ธงประเทศสมาชิกอาเซียน”	10
2.1 รูปปูนปั้นวงดนตรีหญิงทวาราวดี เมืองโบราณคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี	21
2.2 วงดนตรีมอญในพม่า	22
2.3 บัณเฑาะว์	25
2.4 มโหระทึก	25
2.5 วงขับไม้	26
2.6 ภาพจิตรกรรมฝาผนัง “วงมโหรีเครื่องหก”	37
2.7 ระนาดทุ้ม	45
2.8 ฆ้องวงเล็ก	46
2.9 อังกะลุง	51
2.10 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงชอสามสาย	54
3.1 คีย์เปียโน (Key Piano)	59
3.2 พิณน้ำเต้า	74
3.3 กระจับปี่	74
3.4 จะเข้	75
3.5 ชอสามสาย	76
3.6 ชอด้วง	77
3.7 ชอู้	77
3.8 ระนาดเอก	79
3.9 ระนาดทุ้ม	79
3.10 ระนาดเอกเหล็ก	80
3.11 ระนาดทุ้มเหล็ก	80

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
3.12 น่องวงเล็ก	81
3.13 น่องวงใหญ่	82
3.14 น่องมอญวงใหญ่	83
3.15 น่องหุ่ย (7 ลูก 7 เสียง)	84
3.16 อังกะลุง	84
3.17 ฉิ่ง ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่	85
3.18 กรับพวง	86
3.19 น่องโหม่ง	86
3.20 กลองทัด	87
3.21 ตะโพน	87
3.22 ตะโพนมอญ	88
3.23 กลองตะโพน	88
3.24 โทน	89
3.25 รำมะนา	89
3.26 รำมะนาลำตัด	89
3.27 กลองชาตรี (กลองตุ๊ก)	90
3.28 กลองแขก	90
3.29 กลองมลายู	91
3.30 กลองสองหน้า	91
3.31 เปิงมาง	92
3.32 เปิงมางคอก	92
3.33 กลองยาว	92
3.34 ขลุ่ยหลีบ	93
3.35 ขลุ่ยเพียงออ (ไม้รวก)	94
3.36 ขลุ่ยอู้	94

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
3.37 ปีนอก	95
3.38 ปีกกลาง	95
3.39 ปีกใน	95
3.40 ปีกบน	96
3.41 ปีกขวา	96
3.42 ปีกมอญ	96
4.1 วงขับไม้	102
4.2 วงบัวลอย (ครูปี่บึง คงลายทอง)	102
4.3 วงเครื่องสายวงเล็ก	104
4.4 วงเครื่องสายเครื่องคู่	104
4.5 วงเครื่องสายปี่ชวา	105
4.6 วงเครื่องสายประสมขิม (โรงเรียนปทุมคงคา)	106
4.7 เครื่องดนตรีวงปี่พาทย์ชาติตรี	107
4.8 วงปี่พาทย์เครื่องห้า	107
4.9 วงปี่พาทย์เครื่องคู่	108
4.10 วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่	109
4.11 วงปี่พาทย์ไม้นวม	110
4.12 วงปี่พาทย์ศึกคำบรรพ์	111
4.13 วงปี่พาทย์นางหงส์	111
4.14 วงปี่พาทย์มอญ	112
4.15 วงมโหรีวงเล็ก	113
4.16 วงมโหรีเครื่องคู่	114
4.17 วงมโหรีเครื่องใหญ่	115
5.1 “วงเต่งถึง”	121
5.2 วงปี่จุ่มสี่	121
5.3 “กลองสะบัดชัย”	122

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
5.4 ซอต้องน่าน	123
5.5 วงแตรวง	124
5.6 เพลงเกี่ยวข้าว	126
5.7 เพลงเดินกำรำเคียว	126
5.8 “เพลงน้อย”	127
5.9 ลำตัด	127
5.10 พิณ	130
5.11 โปงกลาง [แบบ 6 ระดับเสียง (13 ลูก)]	130
5.12 กลองยาวพื้นเมือง	131
5.13 แคน	132
5.14 ไซซอง	133
5.15 ซอด้วง	133
5.16 ผางฮาด	134
5.17 โหวด	134
5.18 ตะเข้ (กะป้อ)	135
5.19 ตรีว (ซอกันตรีม)	136
5.20 เป็ยออ (เป็ยอ)	136
5.21 สะโกร (กลองกันตรีม)	136
5.22 เพลงโคราช	137
5.23 วงโปงลาง	138
5.24 วงบานเย็น รากแก่น	139
5.25 “วงดุ่มโมง (สุรินทร์)”	140
5.26 วงมโหรีพื้นบ้านเขมร (วงป้าพลอย-ป้าคำเรียบ)	141
5.27 วงปี่พาทย์เขมร	141
5.28 วงกันตรีม (อีสานใต้)	142
5.29 วงกันตรีม คณะเกรียงศักดิ์ ส.ส.ไบทอง	142

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
5.30 หมอลำ	144
5.31 เจริญศรย	145
5.32 เพลงโคราช	146
5.33 “วงกาหลอ”	147
5.34 การแสดงโนราห์	148
5.35 เพลงบอก	149
5.36 “ดีเกิร์ฮูตู”	149
6.1 “ลิเกเขมร”	154
6.2 มโหรีพื้นบ้านเขมร	155
6.3 วงกันตริ้มคณะเกรียงศักดิ์ ส.สไปทอง	158
6.4 กะโน้บติงตอง (ตักเตนตำข้าว)	158
6.5 เรือมลูออันเร (รำกระทบสาก)	160
6.6 เรือมตะด็อก (ระบำกะลา)	161
6.7 เรือมจับกรับ (รำจับกรับ)	163
6.8 โจลมะมั่วด (การทรงเข้าผี)	164
6.9 รวมเผ่าไทยบุรีรัมย์	166
6.10 บุรีรัมย์ตำน้ำกิน	167
6.11 เซ็งเหย่ไข่มดแดง	168
6.12 เรือมก๊อเตยล (รำทอเสื่อ)	170
7.1 “วงชายวาย (Hsaing-Waing)”	176
7.2 “ปัดตวาย (Patt-Waing)”	176
7.3 จีวาย (Kyi-Waing)	177
7.4 มองชาย (Maung-Zaing)	177
7.5 หุเน, เน (Hne)	178
7.6 “ซอังก๊อ (Saung-Gauk)”	180
7.7 “ปัดตลา (Pat-Tala)”	180

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
7.8 “มียอง (Mi-Gyaung)”	181
7.9 รำวงบั๊ดสลบ (Paslop Dance)	187
7.10 แคน (ปี่ลูกแคน)	188
7.11 สะไน	189
7.12 “วงดนตรี Pin-Peat”	192
7.13 “วงดนตรี Mahori”	194
7.14 ระบำอัปสรา	196
7.15 ระบำเทพอัปสร (อัปสรา)	196
7.16 “มโหระทึก”	198
7.17 Dan Bau	201
7.18 Dan Tranh	202
7.19 Dan Nguyet	202
7.20 “Dan Day”	203
7.21 Dan Nhi	203
7.22 “Ca Tru”	204
7.23 Water Puppet	205
7.24 Mua Roi Nuoc	205
8.1 “แผนที่กลุ่มประเทศหมู่เกาะ (Islands)”	213
8.2 “Javanese and Balinese Gamelan Ensembles)”	220
8.3 “Suling”	221
8.4 “Rebab”	221
8.5 “Celempung”	222
8.6 “Kecapi”	222
8.7 “Kending and Ketipung”	223
8.8 “Bedhug”	223
8.9 “Gong Ageng”	224

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
8.10 “Kempul”	224
8.11 “Kenong”	225
8.12 “Ketuk”	225
8.13 “Kempyang”	225
8.14 “Bonang”	226
8.15 “Saron”	226
8.16 “Gender Barrung”	227
8.17 “Gambang”	227
8.18 “Slenthum”	227
8.19 “เครื่องดนตรีกามาแล้น”	228
8.20 “เครื่องดนตรีกามาแล้น ชุนดา”	230
8.21 “เครื่องดนตรีกามาแล้น ประกอบการแสดงวาซังกุลิต”	231
8.22 “เครื่องดนตรีกามาแล้น ประกอบการแสดงระบำบารอง”	232
8.23 Serunai	235
8.24 “Rebab Tiga Tari”	236
8.25 Rebab Dua Tari	236
8.26 Gambus	236
8.27 “วงดนตรี Nobat”	237
8.28 “เครื่องดนตรีวาซังกุลิต”	238
8.29 “Mahyong”	239
8.30 “วงดนตรี Rong-Ngaeng”	239
8.31 “เครื่องดนตรีวงกามาแล้น”	240
8.32 “Dizi”	241
8.33 “Erhu”	242
8.34 “Gaohu”	242
8.35 “Pipa”	243

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
8.36 “Zhongrun”	243
8.37 “Yangqin”	243
8.38 “Guzheng”	244
8.39 “Konghou”	244
8.40 “Veena”	245
8.41 “Nanhyin”	247
8.42 “เครื่องดนตรีภูลินตางัน (Gulintangan)”	249
8.43 “Tawak Tawak”	250
8.44 Gambus	250
8.45 “Zapin”	251
8.46 “Gulintangan”	251
8.47 “Tongali”	254
8.48 “Sagegyo”	254
8.49 “Kudyapi”	255
8.50 “Kulitong”	255
8.51 “Dabakan and Kudyapi and Agung”	256
8.52 “Instruments of Filipino Percussion Ensemble”	256
8.53 “Gangsa”	257
8.54 “Gambang”	257
8.55 “เครื่องดนตรีภูลินตัง (Kulintang)”	258
8.56 “Kulintang”	259
8.57 “Rondalla”	259
8.58 “Tinikling and Kulintang”	260
8.59 “Tinikling and Rondalla”	261

สารบัญตาราง

ตารางประกอบ	หน้า
3.1 เปรียบเทียบระบบเสียงไทยกับสากล	60
3.2 เปรียบเทียบระบบเสียงสากล กับ ทางไทย (ลูกฆ้อง)	60
3.3 มาตรฐานเสียงทางดนตรีไทย	61
3.4 แสดงการปฏิบัติเครื่องดนตรีกำกับจังหวะกับทำนองเพลง หน้าทับลาวสองชั้น	85
7.1 ระดับเสียงของปี่เน (Hne)	182
7.2 บทเพลงตามกลุ่มเสียงสำเนียง (Mode)	182
7.3 เปรียบเทียบลักษณะทางดนตรีพม่ากับไทย	183
8.1 เปรียบเทียบระบบ Pelog และ Sléndro กับระบบ Chromatic Mode	216
8.2 เปรียบเทียบระดับเสียงของระบบเสียงสเลน โดร์กับระบบเสียง โครมาติก	217
8.3 เปรียบเทียบระดับเสียงของระบบเสียงเปลือคกับระบบเสียง โครมาติก	217
8.4 เปรียบเทียบอัตราจังหวะ (Tempo) ของดนตรีกาเมลัน (Gamelan Ensemble)	219

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิประกอบ	หน้า
2.1 พัฒนาการและวิวัฒนาการทางดนตรี	31
5.1 ตำแหน่งเสียงและการวางนิ้วของแกน	132

